

Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?

dr. Tárnok Balázs

Pénteken, 2020. március 20-án kerül sor az új szlovák parlament alakuló ülésére, az új kormányt pedig szombaton nevezi ki Zuzana Čaputová államfő. Mint ismeretes, 2020. február 29-én parlamenti választásokat tartottak Szlovákiában, amelyet Igor Matovič pártja, az Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OĽaNO) nagy előnnyel megnyert. Az előzetes tárgyalások alapján a baloldali Smer vezette „maffiakormányt” várhatóan egy négypárti jobbközép kormánykoalíció váltja, azonban kérdéses, hogy milyen hatással lesz ez a kormányváltás a visegrádi együttműködésre.

Miért kerül sor kormányváltásra és ki az az Igor Matovič?

Ján Kuciak újságíró és menyasszonyának meggyilkolásával Szlovákiában jelentős társadalmi változások indultak be. Az azóta eltelt két évben fény derült a gyilkosság megrendelésével vádolt maffiafőnök, Marián Kočner és a szlovák kormány eljárói közti közeli kapcsolatokra és függőségi viszonyra. Időközben Robert Fico-t Peter Pellegrini váltotta a miniszterelnöki székhelyben, ez azonban nem bizonyult elégséges korrekciónak kormányzó pártok részéről. E változási folyamat eredménye, hogy a tavalyi évben a jobboldali és liberális pártok jelöltje, Zuzana Čaputová nyerte az államfőválasztást, és a 2020-as parlamenti választás fő témája is a korrupció és maffiához szorosan kötődő kormány megdöntése volt.

Ezt a változási folyamatot és változás iránti igényt használta ki Igor Matovič, akinek minimális struktúrákkal és alacsony tagsággal működő pártját 2019 novemberében bár alig mérték a parlamenti bejutási küszöb fölé, a választásokat végül a szavazatok 25 százalékát besöpörve nyerte meg. Matovič az aktivistákat és nem kifejezetten a politikai rendszerben megszokott szereplőket tömörítő pártjának kampányát – gyakran politikai performanszok keretén belül – két témára, a korrupció felszámolására és a maffiakormány megdöntésére összpontosította, jelentősen építve a választók csalódottságára és a szlovák politikában jellemző pártok közötti [átjárhatóságra](#). A választásokon ráadásul a liberálisok egyértelmű vereséget szenvedtek: a Čaputovát jelölő – és államfői tisztségig juttató – PS-Spolu (Progresszív Szlovákia-Együtt) liberális szövetség be sem jutott a parlamentbe. A szavazatok több mint egynegyedét egyébként olyan pártok kapták, amelyek nem tudták megugrani a parlamenti bejutási küszöböt, beleértve a magyar politikai pártokat is.¹

¹ A szlovák parlamenti választás egyfordulós és teljesen arányos, egész ország egy választási körzetet alkot. A választók pártlistákra szavaznak, amelyeken legfeljebb négy preferencia szavazatot adhatnak az egyes jelölteknek, ezáltal rangsorolva őket. A bejutási küszöb az önállóan induló pártok esetében 5%, kettő vagy három pártból álló pártszövetségek esetében 7%

Mit kell tudni a koalíciós partnerekről és az új szlovák kormányról?

A 2020-as parlamenti választások eredményeként négy párti jobbközép kormány alakul Szlovákiában. A kormánykoalíciót az alábbi pártok alkotják:

- OĽaNO (Egyszerű Emberek és Független Személyiségek): a populista-konzervatív párt több kisebb pártot tömörít, elnöke Igor Matovič;
- Sme rodina (Család vagyunk): a konzervatív-bevándorlásellenes párt vezetője a kilenc különböző hölgytől tíz gyermeket vállaló nagyvállalkozó, Boris Kollár, akit azonban szintén az a vád ért, hogy üzleti kapcsolatban áll a maffiával;
- SaS (Szabadság és Szolidaritás): a jobbközép-euroszeptikus párt elnöke Richard Sulík, közgazdász és korábbi európai parlamenti képviselő;
- Za ľudí (Az Emberekért): a centrista pártot a korábbi köztársasági elnök, Andrej Kiska alapította. Időközben jelentős változások álltak be náluk, hiszen Kiska [visszavonulni látszik a politikából](#), és bár egyelőre marad pártja elnöke, a parlamenti mandátumáról [lemondott](#).

Bár egyes [elrugaskodott vélemények](#) szerint az új kormány „ultrakonzervatív, fundamentalista keresztény”, Matovičnak valójában egy nagyon sokszínű kormányt kell kordában tartania. Az új kormányfő ezért a világnézeti kérdéseket [háttérbe kívánja szorítani](#). Ráadásul a koalíciós partnerek között jelentős véleménykülönbségek és konfliktusok vannak. A Sme rodina egyik képviselője például a Kuciak-gyilkosság megrendelésével [vádolta meg](#) Kiskát, illetve Sulík és Matovič közti viszony sem felhőtlen, ami a kormányalakítási tárgyalások során is [láthatóvá vált](#). Mindezt tetézi, hogy Matovič egy rendkívül nehéz időben, a koronavírus okozta egészségügyi vészhelyzet közepette, és a járvány okán kibontakozó gazdasági válság kezdetén veszi át a kormányrudat.

A négy párti kormánykoalíció jó politikai pozíciót biztosít az új miniszterelnöknek és pártjának. A Sme rodinával, az SaS-szel és a Za ľudíval kiegészülve alkotmányos többsége lesz a kormánykoalíciónak. Matovič ugyanakkor a három potenciális kormányzati partnere közül bármelyiket nélkülözve is többségi koalíciót tud felállítani és fenntartani. Ezt az erős pozícióját jól szemlélteti az a tény is, hogy mindhárom hatalmi tárcát, a belügyet, pénzügyet és védelmi minisztériumot az új kormányfő pártja adja, amire korábban soha sem volt példa Szlovákiában.

A leg súlyosabb kérdés az új szlovák kormány kapcsán azonban továbbra is az, hogy az eddig leginkább politikai performanszokban jeleskedő Igor Matovič egyben tudja-e tartani a kormánykoalícióját egy olyan válságos időszakban, ami a koronavírus járvány után várható.

Matovič viszonyulása a magyar kormányhoz és a Visegrádi Együttműködéshez

Igor Matovičnak elmondása szerint Orbán Viktor magyar miniszterelnökkel kapcsolatban nincs különösebb [kifogása](#). Az Orbán-kormány szociális és családpolitikai intézkedéseit és a Nemzeti Konzultációkat jó dolognak tartja, de nem ért egyet az „antiszemita, Soros-ellenes óriásplakátokkal”, a médiát illetően pedig szerinte Orbán Viktor túlment a [határon](#). Ezzel együtt magyarországi elemzők is a gördülékeny V4-es együttműködés megmaradását [várják](#) az új szlovák kormány hivatalba lépése után.

Az új szlovák kormány európai és visegrádi politikája, valamint a magyar-szlovák kapcsolatok tekintetében meghatározó a miniszterelnök mellett a külügyminiszter személye lesz. A március

18-án előzetesen [bemutatott](#) új kormányban a külügyi tárcát [Ivan Korčok](#) karrierdiplomata, egykori brüsszeli állandó képviselő, korábbi berlini és jelenlegi washingtoni nagykövet, az euroszeptikus és jobbközép SaS párt jelöltje kapta. Korčok egy tapasztalt, első vonalból érkező, a brüsszeli és uniós viszonyokat jól ismerő diplomata, aki a nemzeti szuverenitás megerősítése és védelme mellett határozottan kiállt a párt jelöltje. Ez mindenképpen bizakodásra adhat okot a jelenlegi, szoros együttműködésen alapuló V4-es kapcsolatokat illetően.

A kormánykoalíció sokszínűsége az európai politikai hovatartozásuk alapján is megmutatkozik. Míg a legnagyobb kormánypárt, az OĽaNO, az Európai Néppárt, addig az uniós ügyekért is felelős külügyminisztert adó SaS az Európai Konzervatívok és Reformisták képviselőcsoportjához tartozik. Ezzel szemben az új házelnök, Boris Kollár pártja, a Sme rodina az Identitás és Demokrácia európai pártszövetség tagja.

Mi lesz a felvidéki magyarokkal?

Matovič és a felvidéki magyarok viszonya történelmileg erősen terhelt. Tíz évvel ezelőtti, Most-Híddal közös kormányzásuk idején oroszlánrészt vállalt a kisebbségi nyelvtörvény magyarok számára kedvező módosításának ellehetetlenítésében, illetve hangosan kiállt a magyarokat sújtó kettős állampolgárság szankcionálásának [fenntartása mellett](#). Mára ez a helyzet jelentősen megváltozott. A kampányban pártja az állampolgársági törvény megváltoztatása mellett foglalt állást (bár a párt képviselője, Jaroslav Nad' az egyik kezével adott, a másikkal pedig elvett, amikor azt [mondta](#): „Orbán Viktor értelmetlen törvényére egy másik értelmetlen törvénnyel válaszolt Szlovákia“), illetve tavaly közös választási lista állítását is felajánlotta a Magyar Közösség Pártjának (ezt a párt vezetése elutasította). A kormánynak ugyanakkor nem lesz magyar tagja, ugyanis az OĽaNO listáján Matovič után a legtöbb preferencia szavazatot begyűjtő Grendel Gábor az [előzetes várakozásokkal](#) ellentétben nem kapta meg a belügyi tárcát.

A szlovákiai magyar politikai érdekképviselő szempontjából azonban sokkal súlyosabb probléma, hogy a felvidéki magyarságnak Trianon óta először nincs képviselője a szlovák törvényhozásban, miután a február végi választáson mind az MKP, mind a Most-Híd a parlamenti bejutási küszöb alatt maradt (utóbbi négy év kormányzás után megsemmisítő vereséget szenvedve). Ráadásul a magyar választók jelentős része már az idei választás során is szlovák pártra, jellemzően a Matovič vezette OĽaNO-ra [szavazott](#). Éppen emiatt a szavazatszerzési szempont (világossá vált, hogy van esélye a magyarok körében is) és a jó visegrádi viszony fenntartása miatt sem valószínű, hogy visszatér a magyarelles Matovič. A szlovákiai magyar pártoknak ugyanakkor újjá kell szervezni magukat, ha nem akarják, hogy az etnikai politizálás tárgyalanná váljon a Felvidéken. Mindezt azonban a jó visegrádi együttműködés fenntartására tekintettel kell megvalósítaniuk, elkerülve, hogy kilátástalan helyzetben szoruljanak be Budapest és Pozsony közé.

2020.03.19.